

Slniečko 6

ROČNÍK 53

FEBRUÁR 1999

10 Sk

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Už som ho, kamaráti, dávno nestretla. Koho? No predsa toho pána, o ktorom bude teraz reč. Je to lekár, veľmi milý človek, ktorý prechladnutým deťom predpisuje takéto recepty:

sirup na vykašliavanie 3x denne 15 kvapiek
nosné kvapky 3-4x denne
rozprávka aspoň 1x denne

Sú to dobré recepty, lebo ich predpisuje lekár rozprávkar. Lieky vyliečia choré telo a rozprávka poteší smutnú osamelú dušičku. Lenže deň je dlhý, najmä keď je človek chorý, musí ležať a je doma celkom sám. Užije lieky, prečíta rozprávku a čo ďalej? Aha, zabudla som na telefón!

TELEFÓN: Črn, črn!

ONDREJKO: Vodáreň?

CELESTÍNKA: To som ja, Celestínka.

ONDREJKO: Prečo stále dvíhaš iba ty?

CELESTÍNKA: Telefón neprestajne zvoní.

ONDREJKO: Je veľmi studené.

CELESTÍNKA: Čo je studené?

ONDREJKO: More. Siahla mi až po kolena.

CELESTÍNKA: Bojíš sa, že prechladneš? Ak tá bude boľavé hrdlo, ujo doktor ti dá tabletky.

ONDREJKO: Nechcel som, aby mi natieklo toľko vody.

CELESTÍNKA: Skús trochu plávať. Možno objavíš tajomný ostrov.

ONDREJKO: V našom byte?

CELESTÍNKA: V každom mori je tajomný ostrov. Ak ho objavíš, zavolaj mi.

ONDREJKO: Už som všetko objavil. Jahodový puding i nanukovú tortu. Do slúchadla mi začína tiecť voda.

TELEFÓN: Pí, pí, pí, pí...

CELESTÍNKA: Môže sa utopiť?

BALTAZÁR: Neviem.

CELESTÍNKA: Čo urobíme?

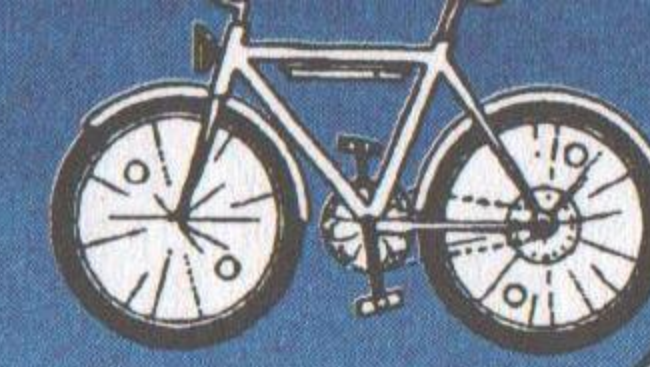
BALTAZÁR: Vodáreň! Musíme zavolať vodáreň.

TELEFÓN: Píí, pí, píí, pí...

AUTOR: Prosím, Ján Milčák.

CELESTÍNKA: Priplietol sa nám sem Ján Milčák.

BALTAZÁR: Vytočila si sedem sedmičiek. To je číslo jedného rozprávkar.

CELESTÍNKA: Mám položiť?

BALTAZÁR: Nie, to rozhodne nie.

AUTOR: Haló, kto volá? Vtáčik Sedmiletáčik? Pipo? Alebo Čipo? Kocúr Kilimandžáro? Akých to mám ešte priateľov?

CELESTÍNKA: To som ja, Celestínka. Ale vás som nechcela. Prepáčte, pomyšlila som sa.

AUTOR: To sa často stáva. Najmä keď sú telefónne čísla nezbedné.

CELESTÍNKA: Mám starosti. Vlastne traja máme starosti. Ondrejko, ja aj pán Baltazár.

AUTOR: Toho dobre poznám. Býva v telefónnom slúchadle v búdkke na sídlisku.

CELESTÍNKA: Viem. Teraz je tu so mnou. Ale Ondrejko mi natieklo v byte more.

AUTOR: To je vážne. Najmä ak je na mori sám. Potrebuje pomoc.

CELESTÍNKA: Je sám, celkom sám. A my mu nevieme pomôcť.

AUTOR: Mali by ste letieť.

CELESTÍNKA: Letieť?

AUTOR: Spomínala si, že je s tebou pán Baltazár. On ti poradí. Ahoj, Celestínka.

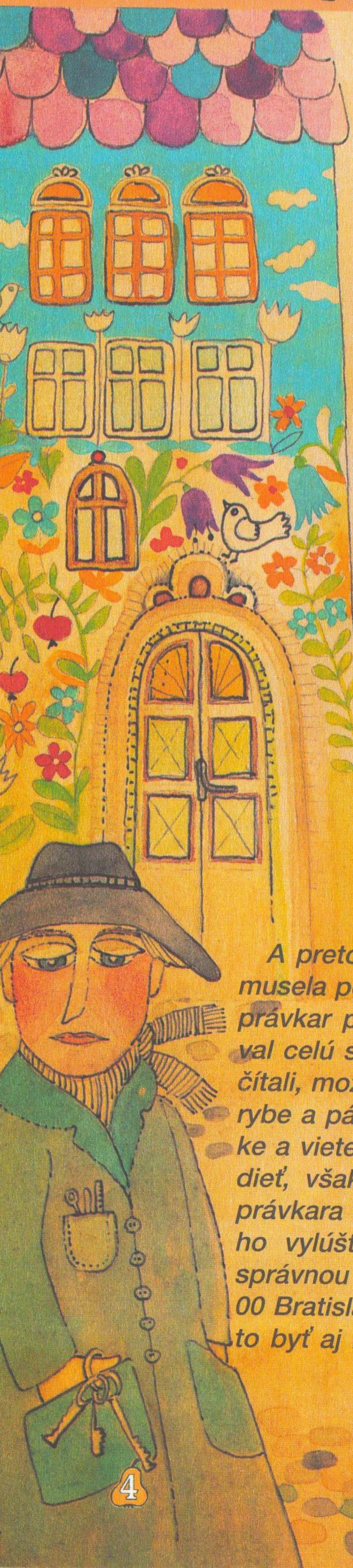
CELESTÍNKA: Ahoj, ujo rozprávkar.

TELEFÓN: Pí, pí, pí.

BALTAZÁR: Dubová hlava! Ja som na to neprišiel. Musel na to prísť Ján Milčák... Poletíme!

A leteli. Pán Baltazár na motýľovi a Celestínka na perine. Vy tomu neveríte? Ved' pán Baltazár bol taký malý, že si mohol sadnúť na špendlíkovú hlavičku. A videli ste už, ako krásne letí pierko? No a tých lietajúcich pierok je v perine aj tisíc... aj... Prečo vás vlastne presviedčam? Tak to napísal rozprávkar a čo on napíše, to platí. On nemusí volať vodáreň, ba ani požiarikov, aby vyčerpali vodu z bytu, v ktorom bol zatvorený Ondrejko. Stačí mu na to pijavý papier. Lebo rozprávkar vždy vie, ako veci zariadiť, aby sa všetko dobre skončilo. A to veru nie je vždy také jednoduché.

Vo vysokom dome, na ktorý maliar namaľoval obrázok, býval domovník. Celý deň nosil čierny klobúk so širokou obrubou.

Domovník si dobre videl pod nohy. Videl aj okolo seba. Ale nevidel, čo bolo nad klobúkom.

Raz, keď omylom zložil klobúk z hlavy, zostal veľmi prekvapený. Stena na dome nebola biela. Bol na nej obrázok, na ktorom poletovali čierne drozdy, rástli stromy a nad zelenými stromami sa rozprestierala modrá obloha.

„Nieкто počmáral dom!“ zvolal zlostne.

„Je na ňom obrázok,“ povedal Lampášik.

„Kam by sme došli, keby všetky domy boli počmárané ako môj,“ zlostil sa domovník.

„Bývali by sme v najkrajšej ulici,“ povedal Lampášik.

Jozefínka a Cukrík sa pokúsili domovníkovi vysvetliť, že obrázok namaľoval maliar, aby potešil Lampášika.

Ale domovník pobehoval po chodníku a nervózne si prekladal klobúk z jednej ruky do druhej.

Neprestajne opakoval:

„Nieкто mi počmáral dom!“

V tej chvíli nikomu nezišlo na um, že by bolo rozumné, keby si domovník položil klobúk na hlavu.

A pretože to nikomu nenapadlo, rozprávka o chlapcovi Lampášikovi musela pokračovať, nemohla sa predsa skončiť takto mrzuto. A tak rozprávkar pisał ďalej, až kým nenapísal celú knižku a maliar nepomaľoval celú stenu a potom aj tú zaujímavú knižku. Možno ste ju, kamaráti, čítali, možno ste v nedeľu ráno z rádia počúvali rozprávku o Celestínke, rybe a pánovi Baltazárovi alebo o Pipovi a Čipovi či o vrane Florentánke a viete, ako sa ten milý ujo rozprávkar volá. Neviete? Ale chcete vedieť, však? Tak ja vám poradím, ako vždy. Buď objavíte meno rozprávkar podľa telefónneho čísla, ktoré má sedem sedmičiek, alebo si ho vylúštíte v slniečkarskej krížovke. Na korešpondenčné lístky so správnou odpoveďou čakáme na adrese: Slniečko, P.O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Šťastní v žrebovaní dostanú peknú knižku hneď, no môže to byť aj bicykel na konci školského roka.

KVETA SLOBODNÍKOVÁ

VLADIMÍR FERKO

Kráľovstvo Medulíny

Na našej krásnej zelenomodrej planéte žije vyše milióna druhov hmyzu. A z tohto obrovského množstva človek chová iba dva – priadku morušovú a včelu medonosnú. O tom, že hodvábnictvo vzniklo približne pred šiestimi tisícročiami v Číne, spoľahlivo vieme. Kde a kedy vzniklo včelárstvo, to sa zrejme nikdy nedozvieme. Za najstaršiu správu o jeho existencii môžeme považovať kresbu na skalnej stene jaskyne z mladšej doby kamennej – po povrazovom rebriku sa k hniezdu divých včiel škriabe človek s úľom-košom.

Od nepamäti sa včelárstvu venovali aj naši predkovia. Grécky historik Hérodotos, ktorý žil v piatom storočí pred n. l., ako prvý spomína včely a včelárstvo starých Slovanov. Keď roku 448 (taktiež pred našim letopočtom) prechádzal Priscos, člen byzantskej misie, k Attilovi cez krajiny obývané Slovienmi, počastovali ho naši pohostinní praprapredkovia – medovinou. Priscos o tom píše vo svojom diele Byzantské dejiny. Nemohol tušiť, že sa tým stáva prvým mužom, ktorý zapísal prvé slovanské slovo – med.

Kde je medovina, musí byť med, kde je med, musia byť včely a včelári.

Naši predkovia veľmi úspešne včelárili aj neskôr, v časoch Veľkej Moravy, a odvtedy vlastne až podnes.

„Územie Slovanov je rovinaté a lesnaté a oni ho obývajú; nemajú ani vinohrady, ani zavražované polia. Majú akési drevené nádoby na stojanoch, v ktorých sú vyvrtané otvory pre včely a ich med; a tieto drevené nádoby nazývajú ulišďž. Z jednej takej nádoby sa vyberie med vážiaci desať ibrikov...“

Toto svedectvo pochádza z pera arabského vojvodu Gaiháního a každý rok si ho prečíta mno-

ho zvedavých návštevníkov v Kráľovej pri Senci v známom včelárskom skanzene – pestrom kráľovstve Medulíny.

Naším predkom dávala včela tri úžitky – med a vosk, ktorý sa používal najmä na výrobu sviečok, a opeľovanie, jeho význam však nevedeli doceniť. Dnes už vieme, že včeličky poskytujú človeku najmenej sedem úžitkov:

1. **OPELOVANIE.** Jeho úžitkovú hodnotu pri zvyšovaní úrod poľnohospodárskych plodín odborníci oceňujú na 500 miliónov korún.

2. **MED.** Produkcia tejto znamenitej potraviny dosiahla roku 1986 vyše šesť tisíc ton.

3. **MATERSKÁ KAŠIČKA.** Z jedného včelstva možno za rok získať až sto gramov tejto spolu zázračnej potraviny-medecíny.

4. **VOSK.** Je to vylučok voskotvorných žliaz, z ktorého si včeličky stavajú plásty. Ročná produkcia vosku z jedného včelstva je 15–40 dkg. Táto voňavá včelia surovina sa využíva v chemickom, farmaceutickom a strojárskom priemysle.

5. **PEL.** Včely do jedného úľa naznašajú cez jar a leto 15–30 kilogramov peľu. Včelstvu však možno odobrať iba desatinu.

6. **PROPOLIS.** Táto živичnatá liečivá látka sa získava zoškrabovaním zo zatmelených škár v úli.

7. **VČELÍ JED.**

Skôr ako si človek obľúbil med, pravidelne ho divým včelám vyberával medveď-brtník. Pomenovanie brtník prešlo aj na pomenovanie tých poddaných za feudalizmu, ktorí brtničili – pestovali včely v dutinách stromov. Keď vybrali med, bohyni Medulíne vždy nechali na pni kus plástu s medom. Neskôr si časti búrľavého stromu, v ktorých sídlil včelí roj, odnášali do domácich včelínov. A až oveľa neskôr sa naučili pliesť úle-koše zo slamy, dlabat' tzv. dlabáky, ktoré potom ozdobovali reliéfmi alebo ich stvárňovali v podobe človeka alebo zvierat'a. Jeden unikátny úl vo forme veľkej včely, ktorý možno vidieť v skanzene v Kráľovej, pochádza zo včelína rodiny Mičietovcov z Veľkého Rovného.

Dvojstranu ilustrujú obrázky včelínov zo včelárskeho skanzenu v Kráľovej pri Senci.

Viete, že...

...najstaršia známa včela sa nachádza v žiarivom kúsku jantáru z prastarej borovice-sosny? Jej vek sa odhaduje na tristo miliónov rokov.

...včelári potrebujú pri svojej užitočnej práci okrem úľov aj veľa iných dôležitých pomôcok? Sú to dymáky, kukly, nože, mriežky, rámiky, rojochyty a ďalšie?

...najvzrušujúcejšou chvíľou pre včelára je chytiť nový včelí roj? Zvyčajne, po vyletení z úľa sa usádza na stromoch, ale i na budovách.

...včelári na našom území si roku 1869 založili Spolok slovenských včelárov? Uhorská vláda však stanovy spolku neschválila, preto spolok o niekoľko rokov zanikol.

...Slovakofarma v Hlohovci vyrába aj propolisovú „žuvinu“? Zo včelieho jedu sa tu vyrába znamenitý liek proti reume **VI-RAPIN**, ktorý vyvážame aj do cudziny.

...v Liptovskom Mikuláši má svoje trvalé pôsobisko vám veľmi málo známy Výskumný ústav včelársky?

Foto Ľubica Kepštová

Sladké remeslo

Včeličky „spôsobili“ tri živnosti-remeslá, dve z nich sú sladké, jedno voňavé. Sviečkari raz parádne navoňali Bratislavský hrad, keď ho počas zásnub dcéry cisárovnej Márie Terézie vysvecovalo dvanásťtisíc voskovic.

Prvým „sladkým“, hoci zároveň pichľavým remeslom je nepochybne samotné včelárstvo. Včelár je ten pán, čo si každý rok najprv ulizne zo znášky, aby medík zvedavo poomáľal na jazyku ako vinár prvé víno.

Druhým „sladkým“ remeslom je medovníkárstvo či perníkárstvo. Perníky sa piekli zo špeciálneho cesta sladeného medom. Cesto nalievali do vyrezávaných foriem z dreva. Častými motívmi boli jazdci, vojaci, panenky, svätci, jelene, koníky. No a najmä srdcia! Od maličkých, po veľké i veľikánske, vymysleli ornamentmi i nápismi zdobené, neraz so zrkadielkami. Najmä na hody ich kupovali dedinskí gavalieri svojim princeznám.

Prvý cech medovníkárov založili v Bratislave roku 1861, keď sa odčlenili od Viedne. Bol to celouhorský cech. Jeho členmi boli majstri z Bratislavy, Modry, Prešova, Levoče a banských miest. Medovníkári mali právo robiť všetky práce s medom a voskom, vyrábali aj voskové sviečky. Ďalšie medovníkárske cechy a dielne vznikli v Trnave, Levoči, Košiciach. Bratislavu zásobovali medovníkmi štyri dielne. Po prvej svetovej vojne boli medovníkárske či perníkárské dielne skoro vo všetkých slovenských mestách a mestečkách. Odvtedy medovníkárstvo ako samostatné remeslo postupne zaniká. Perníky a medovníky pre nás už vyrábajú – cukrári.

Malovaná písanka

Vysoko v akoby sa po-
 chytli dvaja mlynári. To, čo padá na
 zem, nie je však a namaknutých
 ale sú to snehové . Padajú jedna
 na druhú, až je z nich snehová
 Vtedy sa malému v jaskyni prisnilo
 o sladučkom . Prebudil sa a chcel po-
 vedat' mame, že dostal chuť na masku-
 ku. Lenže mama spí. „Česťu k poz-
 nám, povedal si , „pôjdem aj
 sám.“ A vybral sa z teplej brlôžky.
 Keď však vyšiel z jaskyne, neveril
 vlastným . Všade navôkol boli
 biele a biela . Vtedy sa pošmy-

pešina,
 il,
 krásni,
 masko

kol a začal sa krbátať dolu briežkom.
 Ako sa gúľal, sneh sa mu lepil na
! vykrikli , keď ho zazreli.
 od ľaku ani medýchal a pokorne stál,
 kde ho postavili. Ba nepohol sa
 ani vtedy, keď mu prirobili z
 nosa a k boku priložili . Vdraku sa pri-
 nich zjavila veľká . „Pomôc!“ vy-
 krikli. No si ani nevšimla.
 Schytila do náručia a rozbehla sa do
. „Všetci som už videl,“ krútil hlavou
 ujo , „ale aby uniesol , to som
 veru ešte nevidel.“

NAPÍŠAL: J. DONOVAL
 NAMALOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

korúch
 medvedica,
 medved
 horár,
 medved

*Veselé sú, rozpustilé
fašiangové časy,
jedni pijú, druhú jedia
za stolom klobásy*

Otázka pre jelšu

„Viem, že strom to v prírode nemá ľahké. Musí vydržať, aj keď sa mu tam niekedy nepáči. Ako sa máš, jelša?“

„Veľmi dobre, pretože onedlho príde jar.“

„Odkiaľ to vieš, veď nemáš kalendár?“

„Kalendár by sa mohol riadiť podľa mňa. Moje kvety – jahňady už čakajú príchod jari na konároch. Sú také nedočkavé, že vypučia skôr ako listy.“

„Ako si strávila zimu, nebolo ti smutno?“

„Zimu som predriemala. Len sýkorka ma zobudila spevom alebo ma sem-tam brhlik poštekľil na kmeni. To sú návštevy, ktorým sa vždy poteším. Horšie je, keď príde nezvaný hosť. Aj v lete priletel veľký motýľ, ktorého som na svojej kôre takmer nezbadala. Ani sa mi neprihovoril. Nakládol vajíčka a frnk! Zostali po ňom len veľikánske húsenice, ktoré mi v kmeni vyhlodávajú chodbičky.“

„Neboj sa, jelša, poviem to d'atlovi, ten si na nich pochutí.“

„Ďakujem ti, veverička, poprosím sesternicu liesku, aby sa ti odmenila orieškami.“

Fašiangy poznali už v 9. storočí, v období Veľkej Moravy. Hovorili im „mjasopust“. Skutočný „mäso pôst“ však nastal až po fašiangoch. Od posledného fašiangu až do Veľkej noci, čiže 40 dní museli ľudia držať prísny pôst. Preto sa snažili pred začiatkom pôstu dosýta najesť, napiť, zabaviť sa aj vytancovať. Fašiangové zábavy a plesy sa zachovali dodnes.

*Ak sa mačka vo februári
vykrieva na sluci,
v marci sa bude
vykrievať pri peci*

Pripravuje
MARTA ŠURINOVÁ
Ilustroval
JÁN LENGYEL

Medveď a komár

JÁN BODENEK

Spytoval sa medveď komára:
„Komár, aká krv je najlepšia na svete?“
A veru človečia krv je najlepšia na svete,
odpovedal komár.

S tým medveď odišiel.
Ide medveď cestou a stretne chlapca.
„Si ty človek?“ spytuje sa ho.
„Ja ešte len budem,“ odpovedal chlapec.
„Tak môžeš ísť,“ vraví mu medveď.
Ide medveď ďalej cestou, stretne žobráka.
„Si ty človek?“ spytuje sa ho.
„Ja som už bol,“ odpovedal žobrák.
„Tak môžeš ísť,“ vraví mu medveď.
Ide medveď ďalej cestou, stretne vojaka.
„Si ty človek?“ spytuje sa ho.
„Človek s hlavou,“ odpovedá vojak.

Tu sa medveď pustil do vojaka a chcel ho zožrať. Vojak vytiahol šabľu a sekal ňou až medveď napokon musel zutekať.

Vojak mal so sebou i pušku a medveďovi ešte strelil do kožucha.

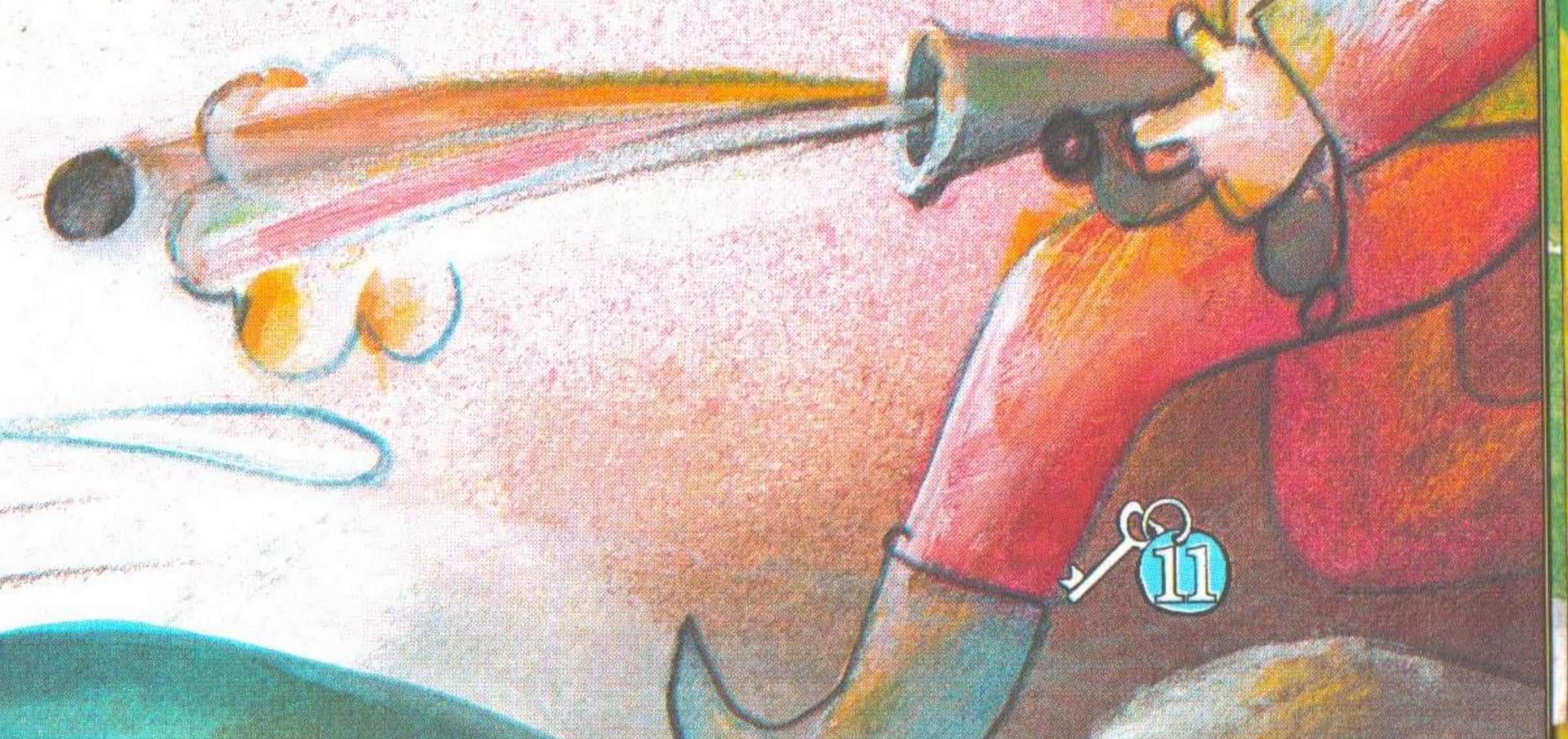
Po čase sa medveď zasa stretol s komárom i hovorí mu:

„Hej, braček, dobre si mi ty povedal, že človečia krv je najlepšia na svete. Ale ten človek ti je aj mocný! Takým veľkým jazykom pichal do mňa, že by som tam bol život nechal, keby som nebol zutekal. A ešte aj keď som utekal, takým horúcim napľul za mnou, že mi kožuch prepálil.“

SÚŤAŽ O KNIHU

Pani učiteľky a vychovávateľky,
podľa súťažiť!

Všetci vieme, že bez vody niet života. Ibaže ľudia na celom svete sa správajú, ako keby tomu nerozumeli. Vodu znečisťujeme, míňame, skrátka nevážime si ju. Preto Organizácia spojených národov vyhlásila 22. marec za Svetový deň vody. Zamyslite sa nad tým, čo pre nás všetkých na Zemi voda znamená, a spolu s deťmi pripravte na tento deň peknú akciu, ktorá chytí za srdce. Nezabudnite nám o tom napísať. Trieda, ktorá urobí najzaujímavejšie pásmo, scénku alebo výlet, dostane encyklopedickú knižku z vydavateľstva Mladé letá Už to viem. Vyšla s podtitulom Učíme sa hrou. Je určená deťom od 9 rokov a má takéto kapitoly: Život, Vzduch, Rastliny, Živočíchy, Výnimočné javy v prírode, Znečisťovanie našej planéty. Za každou kapitolou sú úlohy a zaujímavosti. Tešíme sa na vaše pekné listy.

Bohaté boli stredoslovenské mestá Banská Štiavnica, Kremnica, Banská Bystrica. Oplývali meďou, striebrom, zlatom. A práve na toto bohatstvo si Turci brúsili zuby. Jedného dňa, keď dobyli hrad Modrý Kameň, zjavili sa pod novohradským Divínom.

Veliteľom tureckých hord bol beg Ali.

Turci sa pokúsili s obrancami vyjednávať.

Obrancovia ich ponuku odmietli.

Turci začali hrad ostreľovať z kanónov.

Veliteľ Divína šiel po pomoc.

Turci veliteľa Divína chytili a mučili. Dozvedeli sa, ako vniknúť do hradu.

Cez označené miesto sa Turci dostali k obrancom Divína.

Jeden zo statočných obrancov sa za-barikádoval v prachárni.

Turecký veliteľ dal príkaz pracháreň dobyť.

Statočný obranca hradu radšej zvolil smrť.

Povešť hovorí, že tým statočným obrancom hradu Divín, ktorý svojou smrťou zahubil aj obrovské množstvo Turkov, bol odvážny Očovan Urban Škodný.

Napísal JÁN DONOVAL

Žltá hviezda

Ilustrovala
OEGA BAJUSOVÁ

Príbeh, ktorý vám rozpoviem, sa odohral v tom tragickom období, keď Európu začala zaplavovať fašistická pohroma. Armády diktátora Adolfa Hitlera zaberali krajinu za krajinou a zavádzali v nich svoje poriadky. Zakrátko po ich príchode zjavili sa na uliciach ľudia so žltou hviezdou. Boli to židovskí občania a žltú hviezdu si museli pripnúť na znamenie, že sú vyvrhnutí a odsúdení.

Jedného dňa obsadili hitlerovci aj Dánsko. Možno niektorému zišlo na um, že je to krajina slávneho spisovateľa Hansa Christiana Andersena, ktorého rozprávky čítaval v detstve. No väčšina z nich istotne nemala o tom ani potuchy. Obsadili teda Dánsko a hneď za horúca vydali aj rozkaz o žltej hviezde: každý, kto je židovského pôvodu, má si na odev pripnúť žltú hviezdu!

Dáni sa zhrozili nad toľkou neľudskosťou. Zhrozil sa aj dánsky kráľ Kristián a jeho kráľovská manželka. Tisíce občanov budú označované ako dobytky a oni sa na to majú mlčky prizerať? Nie, nie, kráľovskí manželia stoj čo stoj chcú prejavíť svoj nesúhlas, pohrdanie nad takýmto postupom bezohľadných okupantov!

Dali si hneď ušit dve žlté hviezdy, pripili si ich na odev a vybrali sa na prechádzku po uliciach Kodane.

Dánska metropola sa zavlnila nadšeným súhlasom. Rozbuzali sa šijacie stroje, zamihali sa ihly, za pár hodín sa spod nich vyrojili stá a tisíce žltých hviezd. A podvečer – okupanti len oči vyvažovali! Ulice hlavného mesta sa hmýria ľuďmi a každý z nich má na odevu žltú hviezdu: muži aj ženy, deti aj batoliatka v kočíkoch, obchodníci, úradníci, robotníci, domovníci, námorníci aj remeselníci, uvádzačky v kinách aj upratovačky v úradoch, policajti aj taxikári, letušky aj herci, ba ešte aj dopravný strážnik, čo riadi premávku na križovatke.

A ráno rozruch ešte väčší! So žltou hviezdou chodí už nielen hlavné mesto, ale celá krajina: roľníci aj záhradníci, farmári aj rybári, mliekari aj syrári, učitelia aj žiaci, farári aj kostolníci, podomoví obchodníci aj tuláci.

Nemeckí okupanti sú v pomykove: čo robiť v tejto nečakanej situácii? Ako medzi všetkými rozoznať tých, čo majú žltú hviezdu naozaj nosiť? Malý veliteľ sa sputuje väčšieho, ten ešte väčšieho, ten ešte a ešte väčšieho. Kým sa velitelia uradili a rozhodli, uplynulo niekoľko dní. A za ten čas sa židovskí občania stihli odplaviť z Dánska do inej krajiny, kde im už nehrozilo nebezpečenstvo.

Možno si vtedy dánsky človek ani neuvedomoval, že koná v Andersenovom duchu. Ale nám je to zrejmé: veľký syn malej vlasti vnukol svojim rodákom riešenie, aké by asi bol použil vo svojej rozprávke.

Zimný anjel

EUBICA KEPŠTOVÁ

Keď ti zima stíska ruku,
keď ti nie je dopopuku,
keď má svet len biele steny,
lunapark je zasnežený.
Keď ti vietor štípe tvár,
a ty v hlave nosíš jar,
vieš, kto ti je nablízku?
Anjel v snežnom bludisku.

Pohladá ťa po líci
chlapček v bielej čapici.
Vyvedie ťa tíško z mesta,
kde sa končí čierna cesta.
Až na kopci zastane.
Posadí ťa na sane
a sám vzlietne medzi mraky.
Nuž čo! Anjel je raz taký.

Čo dokážu vrany

EUBICA KEPŠTOVÁ

Vrany majú zobák nakrivo.
Že by sa im smiechu málilo?

Obliekli si nové teplé gate,
uviazali uzol na kravate.

Vybrali sa do blízkeho kina,
prvý raz tam uvideli skína.

Zlostne gánil na ich čierne perie,
hundral, šomral: „Kto sa to tu berie?“

Zamazal im zubnou pastou šaty,
vyťahal ich riadne za kravaty.

Ale ani vrany neváhali,
pustili sa do tej čudnej hlavy.

Hurá! Zdá sa, že ju opravili!
Už je k vranám krotký, vľúdny,
milý.

Vidno, že sa nesnažili márne!
Zaniesol im perie do čistiarne!

O prváčkom mačiatku

Bolo toho neveľa, bolo toho nemálo, no bolo to chlpaté, a kde mohlo – mňaukalo. Teda bolo to malé čierne, chlpaté a hlúpučké mačiatko. Keby nebolo bývalo hlúpučké, hneď by bolo zbadalo, že mláďatá niže šesť rokov ešte nechodia do školy. No mačiatko vyšlo z domu na ulicu a prešlo cez cestu a ešte cez jednu cestu – a zastalo pred veľikánskou budovou. Dvere boli otvorené a mačiatko šuch – zatáralo sa do školy. Pobežalo kade-tade, nakoniec prišlo pred odchýlené dvere a na nich vidí napísané: Prvá A trieda, triedna učiteľka Anna Kvasnicová.

„Myslím, že patrí do prvej triedy, hoci neviem, čo tam budem robiť,“ zamňaukalo mačiatko, zaliezlo do prvej lavice, schúlilo sa do klobôčka a sladko zaspalo.

Spalo tak tuho, že ani nezbadalo, ako sa o hodinu otvorili dvere. Prvá vošla dnu učiteľka Anna Kvasnicová, za ňou dlhá štrúdľa celkom nových prváčat. A jedna prváčka, Elenka, sadla si hneď a zaraz do prvej lavice, v ktorej spalo malé čierne mačiatko.

„Vítam vás po prvý raz v škole, milé detičky,“ povedala učiteľka. „Teraz mi pekne jedno po druhom povie, ako sa voláte, aby som vás poznala a navždy si vás zapamätala.“

I povstávali dietky jedno po druhom a každé odrapkalo svoje meno. Až prišiel rad aj na tú Elenku v prvej lavici. Elenka vstala, ale ako vstala, šuchla nevedomky sukničkou spiace mačiatko.

Mačiatko sa prebudilo, pretiahlo sa a počúva, čo sa to okolo neho robí.

„Ja sa volám Elenka a ešte ma volajú aj Elenôčka,“ povedala smelá prváčka a chcela si zase slušne sadnúť.

V tej chvíli sa v triede ozvalo hlasné a zreteľné:

„Mňauúúúú...“

Žiaci sa ani nezačudovali, pretože žiaci boli prváci. Nevedeli ešte, že v škole sa nemňauká. No učiteľke Kvasnicovej to bolo náramne čudné a nevídané.

„Elenka, Elenôčka,“ povedala milým hlasom začudovaná učiteľka. „Nepatrí

sa v škole mňaukať, ani brechať, ani iné zvieratká napodobňovať. Po druhý raz pekne odpovedz na otázku a zvieracie pripomienky nepridávaj!“

„Ale ja nemňaukám!“ povedala Elenka a mačiatko v lavici potvrdilo:

„Mňauúúú...“

Učiteľka sa strhla a hneď jej bolo jasné, že treba okamžite začať s vychovávaním prváčky Elenky.

„Dieťa moje, žiačka moja milá,“ povedala ešte milším hlasom. „Zapamätaj si, že lož má krátke nohy a že pravda víťazí!“

Ilustroval
SVETOZÁR MYDLO

„Nemám krátke nohy,“ povedala Elenka. „Ani nemňaukám!“

„Mňauúúú...“ ozvalo sa veľmi príjemne a priateľsky z lavice.

Stojí učiteľka Anna Kvasnicová ako premenená na soľný stĺp. Stojí a nija-ko jej to nejde do hlavy: na vlastné oči vidí, že prváčka otvára ústa, po ľudsky rozpráva a súčasne mňauká ako naozajstná mňaukačka. I pojalo učiteľku hrôzostrašné podozrenie: možno sa jej do triedy dostala nedopatrením bruchovravkyňa! Možno ona ústami rozpráva po ľudsky a bruškom súčasne mňauká.

Nuž rozhodla sa učiteľka, že hneď a zaraz spraví poriadok, aby vedela, na čom je.

„Sedte ticho, milé detičky. Vrátim sa hneď,“ povedala trochu naľakaným hlasom a vybehla z triedy. Beží do školskej ordinácie, rovno ku školskej doktorke a ťahá ju rovno do prvej A triedy.

„Mám podozrenie na bruchovravectvo,“ vraví pošušky učiteľka doktorke a v triede zaznie celkom zreteľné „mňauúúú...“

Strhne sa aj doktorka, pristúpi k Elenke a veľmi sladulinko vraví:

„Poď sem, dievčatko, pozriem ti bruško, či ho máš celkom v poriadku.“

Položí doktorka Elenke na bruško slúchadlo a počúva a počúva. A mačiatko v lavici začne pokojne vrčať a priasť: „Vrrr, vrrr...“

Doktorka sa zľakne:

„To budú pravdepodobne choré priedušky, lebo počujem akési vrčavé zvuky. Ukáž, dievčatko, vyšetím ti pľúca.“

A dobrá doktorka položí Elenke slúchadlo na hrud. Lenže v tej chvíli mačiatko znovu zmení nôtu:

„Mňauúúú“.

Založila si lekárka ruky v bok, spustila slúchadlo a začala rozmýšľať, aká čudná choroba napadla túto prváčku. V tej chvíli však mačiatko spravilo nečakanú vec: uvidelo slúchadlo na šnúre, ako sa kolíše doktorke pri boku. A tak sa mu to zapáčilo, že natiahlo labku z lavice a drap! A ešte raz drap! – že sa s tým slúchadlom pohrá. Doktorka skríkla od hrôzy, desať prváčat spadlo od strachu pod lavice a ostatné povedla lavíc. Len smelá Elenka sa zohla a vy-

tiahla z lavice, páni moji, to malé, chľapaté, čierne a strašne hlúpulinké mačiatko. Tak sa to skončilo šťastne a veselo. Elenka si vzala mačiatko – prváčatko domov a nikto ho nemohol z domu poslať preč, pretože kto by mohol poslať preč také múdre mačiatko, čo sa samo zapísalo do prvej A triedy?

Prešlo už vyše tridsať rokov od chvíle, čo sa v rozhlase ozvalo „Dobrý večer, kamaráti moji“. Takto sa týždeň čo týždeň prihovárал deťom ich obľúbený OSMIJANKO. Rozprávky, ktoré im rozprával, vyšli teraz opäť vo vydavateľstve Buk. Ako ste sa mohli presvedčiť na rozprávke o prváčkom mačiatku, všetky sú milé a veselé. Ak si ich prečítate, zaiste sa budete cítiť tak radostne, ako sa cítili vaši rodičia, keď si ich čítali ešte ako deti.

Krížovka Slniečkaka

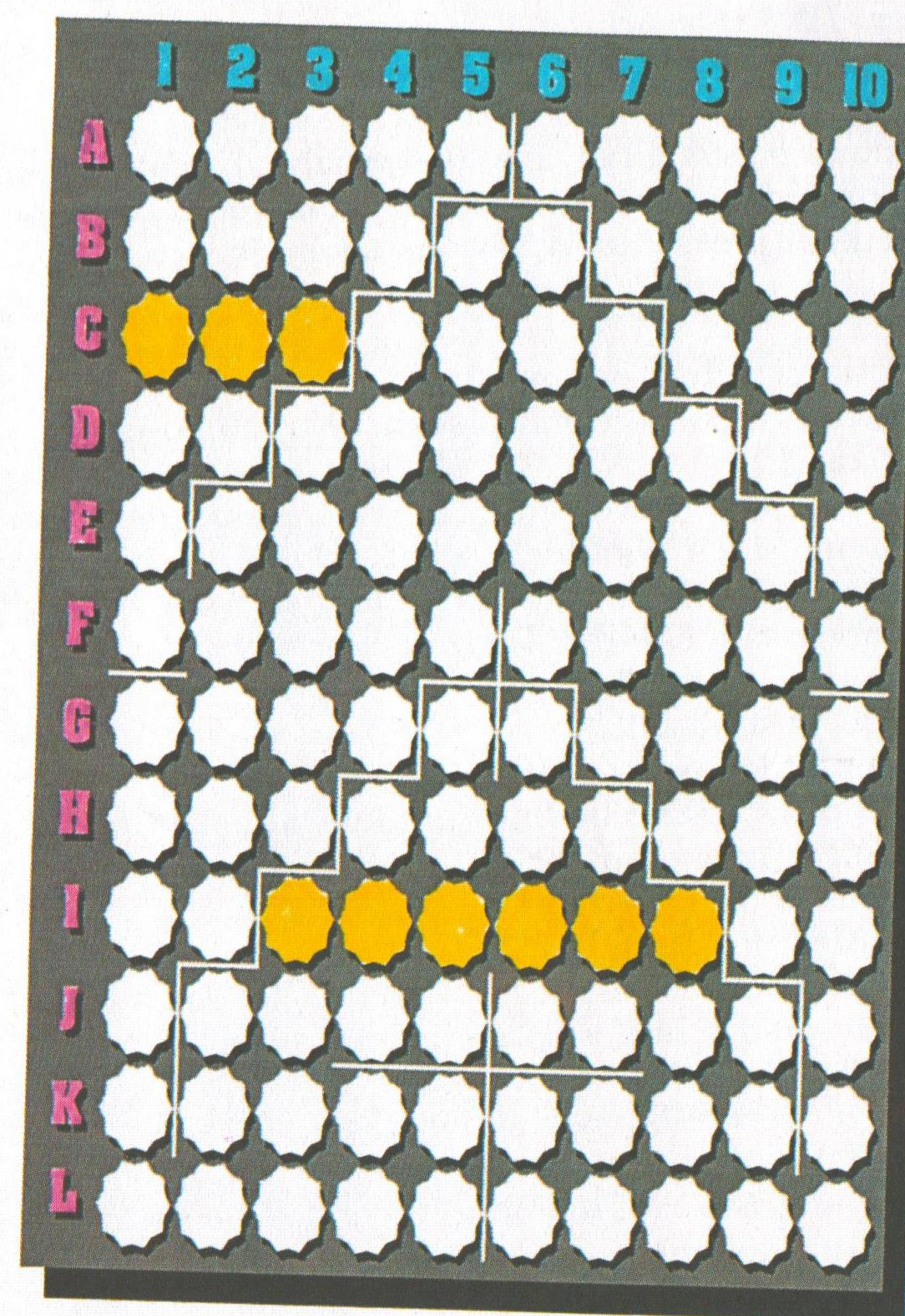
VODOROVNE: A. Vyvolávajú – tvar slovesa „padať“. B. Tvar slovesa „opásať“ – začiatok tlače – česká rieka (Labe). C. **Začiatok tajničky** – stredoveká pevnosť – letenie. D. Začiatok atléta – tvar slovesa „klepnúť“ – prvá polovica leta. E. Cyril – čistil bielizeň vodou – koniec modlitby – nula. F. Mesto na Považí (Ilava) – naničhodník. G. Okrasný vták (páva) – začiatok hlavy – vypovedaná alebo napísaná myšlienka (veta). H. Osobné zámeno ženského rodu – smerovanie – lemovanie. I. Les bez konca – **koniec tajničky** – zvrtné zámeno. J. Eva – plodina, z ktorej sa vyrába cukor – rieka v ČR (Odra) – Tibor. K. Nataša – tvar slovesa „unaviť“ – kráľ vtákov – dlhé e. L. Osada v množnom čísle – severná strana.

ZVISLE: 1. Vojak v množnom čísle – veľké polienko. 2. Predstavený kláštora (opát) – rozľahlé roviny (pláne) – obyvateľ Ruska. 3. Veľké pole – domáce zviera chované pre mlieko – peňažná sústava (mena). 4. České mesto (Aš) – časť ľudského tela – tvar slovesa „sipieť“ – začiatok Adama. 5. Júlia – tvar slovesa „trieť“ – hustá vodná para – nad zemou – osobné zámeno. 6. Pavol – chytal – jedlo z rajčín a papriky (lečo) – tyč, na ktorej sa krúti koleso vozidla. 7. Začiatok Alberta – miesto, kde sa človek cíti doma – ochotne – prvá slabika reťaze. 8. Daroval – vznášal sa vo vzduchu – časť strechy (krov). 9. Biblické mužské meno – zápisník – spojka (ale). 10. Lietavica (meteor) – ochotník (amatér).

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

(PŠ)

Vo Veľkej literárnej súťaži ste sa dozvedeli o doktorskom spisovateľovi, ktorý presne vie, čo vám má naordinovať nielen keď ste chorí, ale aj keď ste smutní, sklamaní alebo sa jednoducho nudíte. Ak ste neuhádli jeho meno, dozviete sa ho v tajničke našej krížovky.

Tik Tak

VI. ČASŤ

Ilustrovala
Martina Matlovičová

Členovia mestskej rady nenašli nijaký náhradný spôsob merania času. Dokonca ani v múzeu, pretože ho pred rokmi zrušili pre nedostatok záujmu. Nemohli im teda pomôcť slnečné, vodné ani presýpacie hodiny. Vo chvíli, keď boli všetci úplne bezradní, sa na radnici objavil Tóno Maska. Priviedol so sebou aj Tika Taka, ktorého zradne chytil spolu so svojim kumpánom Tučným Dodom v kine Grotoska. Aké bolo prekvapenie členov mestskej rady, keď zistili, že Tikove Takove hodinky idú! Tóno Maska sa však prerátal! Starosta ho poslal domov bez odmeny. Tik Tak musel zostať na radnici.

Členovia mestskej rady nevedeli vytiahnuť z chlapca ani slovičko. Keď starosta videl, že to nemá konca-kraja, poslal všetkých preč. Ostal s ním iba tajomník.

„Sadni si, chlapče... Ako sa voláš?“

„Tik Tak.“

Starosta sa dobrácky zasmial:

„Huncút!“ a pohrozil mu prstom. „No tak povedz!“

„Tik Tak.“

„Dajme tomu,“ vzdychol si starosta. „Máš pekné hodinky. Môžeme si ich poobzerať. Obaja sa zohli k chlapcovi. BUM! Narazili čelami do seba. Potom sa zohli k chlapcovým hodinkám ešte raz. Teraz už postupne – najprv starosta, potom tajomník.

„Tikajú, stále tikajú...“

Tajomník pošepol starostovi:

„Sú to príliš vzácne hodinky pre takého chlapca.“

Starosta sa prísne opýtal:

„Nebojíš sa, že ich stratíš?“

„Nemôžem ich stratiť!“

Chlapcova rozhodnosť starostu prekvapila. Pomaly začal chápať, že pred ním nestojí iba nejaký obyčajný chlapec. Začal teda z druhej strany:

„Vieš, že všetky hodiny v meste zastali?“

„Viem.“

„A nečuduješ sa, že tvoje idú?!“ vyhrklo z tajomníka.

„Nie!“ odvrkol chlapec.

„Ale my sa čudujeme!“

Tajomník bol už rozčúlený. Chlapcov pokoj ho privádzal do zúrivosti. Chodil po starostovej pracovni ako lev v kliet-

ke a najradšej by bol toho fagana vyfliaskal. Starosta bol rozvážnejší. Pritiahol chlapca k sebe, pohladkal ho po hlave:

„Mohol by si nám pomôcť. Sme v ťažkej situácii. Nechcel by si nám predať hodinky?“

„Musím ich mať!“ trval na svojom chlapec. Starosta vybuchol:

„Nie je to od teba pekné! Vieš, koľko je tu v meste ľudí a teraz nevedia, ako sa majú ponáhľať?“

A tajomník sa pridala:

„Ako je to možné, že práve tvoje hodinky idú?“

„Lebo sú moje!“

Starosta sa zadíval na chlapca a celý zamračený ho pritiahol za šnúrku, čo mu visela na krku, k sebe.

„A prečo ich máš zavesené na šnúrke od topánok? Tak sa predsa hodinky nenosia!“

„Mám to!“ plesol sa tajomník po čele. „Možno práve v tom je ten figel! V tom, že ich tak nikto nenosí!“

Starostovi sa rozjasnil zrak a zvolal:

„Zavolajme Kristínku!!!“

Starostova dcéra Kristínka bola roztopašná. Pán starosta s ňou mal vážne výchovné problémy.

„Kde si bola, Kristínka?“ začal prísne starosta.

„Dívala som sa na hodinára, ako opravuje orloj. Povedal, že ten orloj musí mať o koliesko viac. Kto je ten chlapec?“

„Tik Tak,“ odpovedal jej tajomník.

„A prečo je tu? Ja idem

„Prečo si vyťahujete šnúrku?“ čudovala sa Kristínka. „Zavesíme na ňu moje hodinky,“ vysvetlil jej starosta. „Smiem vám ich odpnúť zo zlatej retiazky?“

Starosta sa vypol, nastavil hruď a nadýchol sa:

„Pre blaho mesta obetujem všetko!“

„A na retiazku si zavesíš topánku?“

„Nie, ale hodinky zavesíme tebe na krk.“

Kristínke sa to nepáčilo. Až teraz si všimla, že Tik Tak má na krku šnúrku s hodinkami.

„Nechcem mať hodinky tak ako on!“

Ale starosta bol prísny. Vytiahol Kristínku na stoličku, zavesil jej hodinky na krk a napomenul ju:

„To je náš pokus! Musíš stáť rovno a byť ticho!“

Starosta natiahol hodinky a priložil si k nim ucho.

„Počujete niečo?“ napínal uši tajomník.

Starosta nepočul nič.

„Obujte sa, pán tajomník, všetko je daromné!“

Tajomník vrátil hodinky a potľapkal starostu po ruke:

„Zaveste si naspäť svoje hodinky a nevešajte hlavu!“

„Choď sa hrať, Kristínka!“ povedal zronený starosta a klesol na stoličku. Bolo to na neho priveľa.

Jeho posledná nádej zhasla. Kristínka pribehla k dverám. Keď ich tajomník odomkol, spýtala sa ho:

„A on?“

„On? On ostane tu! My sa už o neho postaráme!“

(Koniec šiestej časti.)

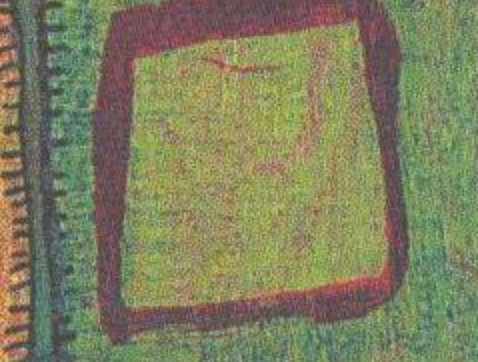
CITRON
Clôture des inscriptions
communes SESAM
complète, utilisez le

NIQUE

20

INCOURS d

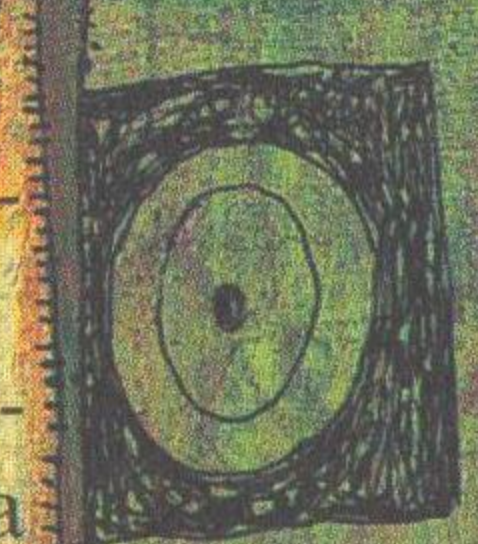

1:20

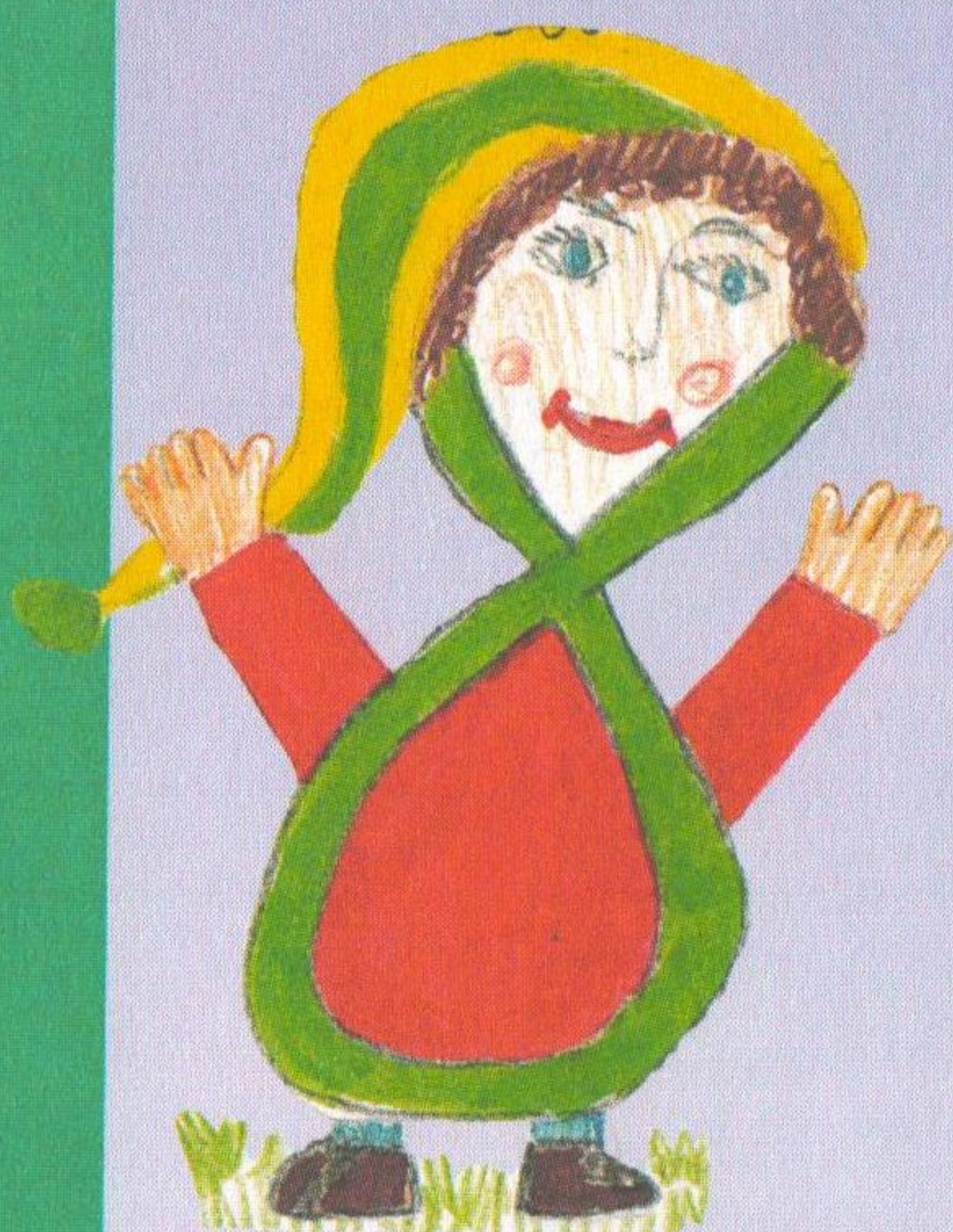

12

12
9 0 3
6

Kto vyhral slniečkarský bicykel?

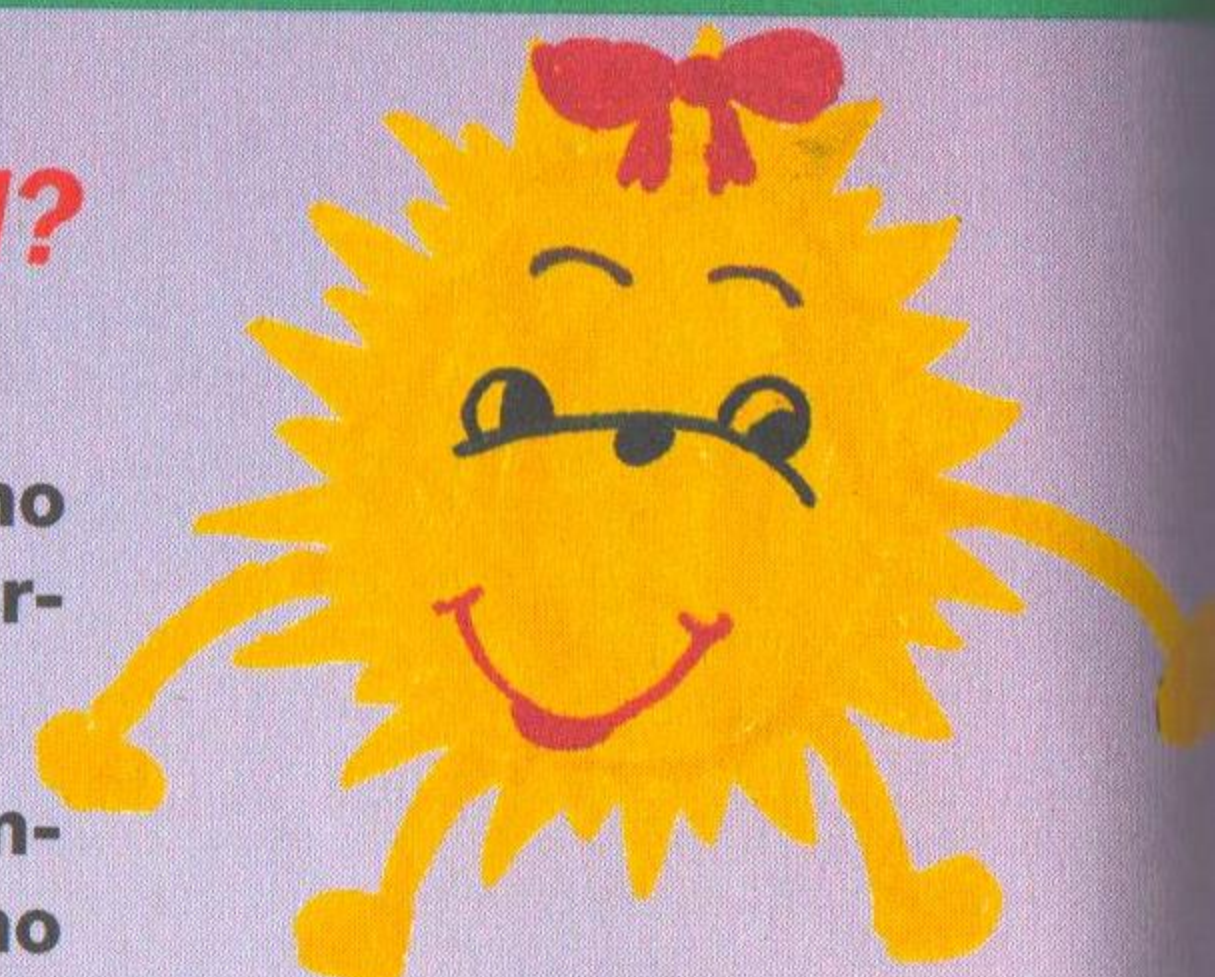

Tí, ktorí sa už neviete dočkať víťaza z minulého ročníka Veľkej literárnej súťaže, zbystrite pozornosť!

17. 11. 1998 nastal deň, v ktorom sme za prítomnosti pani notárky JUDr. Floriánovej z obrovského plastového vreca vysypali 18 649 korešpondenčných lístkov a vyžrebovali sme z nich jediného šťastlivca, ktorý sa už v najbližších dňoch povezie na slniečkarskom horskom bicykli.

Stal sa ním **Dušan Poništ z Hurbanova, Zeleného hája. Srdečne mu blahoželáme a želáme mu na novučkem bicykli veľa šťastných kilometrov!**

Redakcia Slniečka

Ktoré to budú?

Máš čísla: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Dve z nich medzi sebou vynásob a ostatné pripočítaj. Vyjde ti práve sto.

Jablková hádanka

Miško: Janko, daj mi jedno jablko, budeme mať rovnako.

Janko: Vieš, čo, Miško? Daj mi ty jedno jablko, budem mať dvakrát toľko ako ty.

Koľko jablák mal Janko a koľko Miško?

Hádanky pre vás pripravila
MÁRIA ĎURÍČKOVÁ

Správne odpovede posielajte na adresu našej redakcie. Troch správnych lúštitel'ov odmeníme knižkou.

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.-5. ročníka ZŠ.

Vydáva Národné literárne centrum, Nám. SNP 12, 810 00 Bratislava. Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

Telefón 07/381 41 62

Šéfredaktor **ONDREJ SLIACKY**
Zástupkyňa šéfredaktora **Ľubica Kepštová**
Grafická a výtvarná úprava **Viera Fabianová**
Jazyková redakcia **Ján Kačala**

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany. Rozširuje firma ARES, s. r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 07/43 41 46 65 a Prvá novinová spoločnosť, a. s., objednávky prijíma obchodné stredisko PNS v sídlach okresov a regionálne stredisko PNS (Bratislava, Trnava, Nitra, Žilina, Košice, Poprad). Objednávky do zahraničia vybavuje PNS, a. s., Záhradnícka 151, 820 05 BA. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 10 Sk, ročné predplatné 100 Sk. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslil: Dušan Grečner

Veľká literárna súťaž

Keď sme už pri tých výhercoch, máme pre vás ešte jedno príjemné prekvapenie: víťazov prvých dvoch kôl Veľkej literárnej súťaže.

Ak ste v 1. čísle Slniečka uhádli, že dedko s lietajúcim klobúkom nazýva svoje vnúčatá Maťolenkovia, dostali ste sa do osudia, z ktorého sme vyžrebovali týchto piatich šťastlivcov: R. Škorvagovú z Veľkého Grobu; L. Babinčáka z Bratislavy; M. Luptáka zo Zvolena; S. Jakabovičovú z Bratislavy a M. Kopála z Malých Krštenian.

V 2. čísle Slniečka sa v literárnej hádanke skrýval Osmijanko. Zo správnych odpovedí sme vyžrebovali týchto víťazov: K. Ondášovú z Krompách, M. Kovaľa z Popradu, K. Hluškovú zo Skalice, M. Findurovú zo Svitú a P. Pavčiaka z L. Revúc.

Výhercom blahoželáme a posielame im peknú knižku.

Odmeny pre pani učiteľky

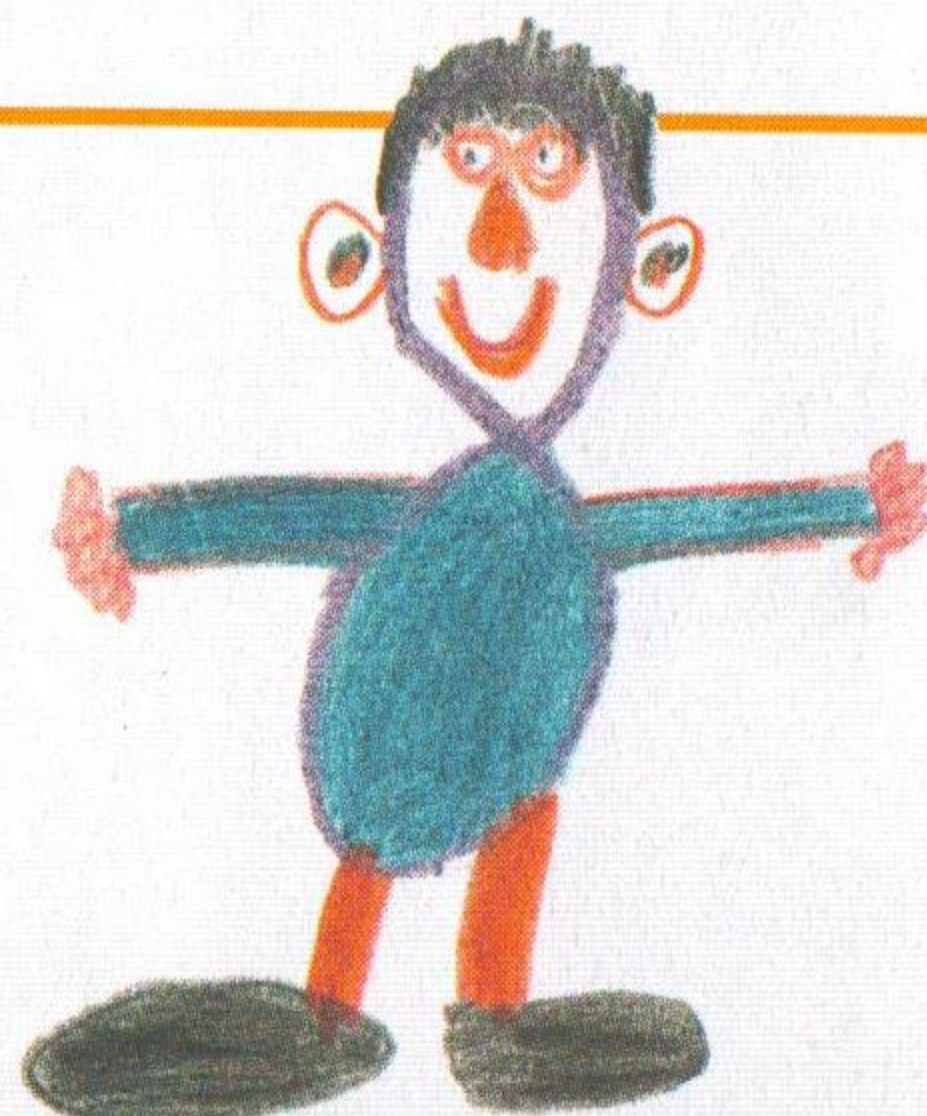
Dnes prinášame aj výsledky žrebovania náborovej súťaže na 53. ročník Slniečka, do ktorej sa zapojilo 428 tried z 372 škôl.

- 1. cenu** – farebný televízor získala pani učiteľka Mária Kramárová zo Slažian.
- 2. cenu** – rádio s prehrávačom vyhrala Emília Gažovičová z Trnavy.
- 3. cenu** – fotoaparát poputuje pani učiteľke Ružbarskej z Milpoša.

Odmeny po 500 Sk získali tieto pani učiteľky:

A. Jellušová z Horných Rakoviec; M. Vlasatá z Nižnej Myšle; S. Hrnčiariková z Myjavy; J. Trníková z Hornej Vsi; T. Skaličanová z Novej Dedinky; E. Hruščáková z Michaloviec; J. Šutiaková z Čadce; V. Vachulová z Myjavy; T. Gecíková, z Nitry a D. Kováčiková z Dolných Zeleníc.

Víťazkám srdečne blahoželáme a tým pani učiteľkám a učiteľom, na ktorých sa neusmialo šťastie, ďakujeme za ochotu, podporu a šírenie Slniečka medzi deťmi.

Danko a lenivý Jurko

Jurko bol známy ako nešikovný lenivec. Nechcelo sa mu učiť, ba ani cvičiť. Vôbec nepomáhal svojej mamičke a pani učiteľka mu márne dohovárala. Jedného dňa, keď mal písať domácu úlohu, ľahol si unavený na posteľ. Zrazu sa pred ním zjavil malý chlapček. Prekvapený Jurko zvolal: „Kto si?“ „Volám sa Danko. Som z Mliečnej kajiny a prišiel som ti pomôcť,“ povedal chlapček. „Ale ako? Všetky deti sa mi smejú, že som najpomalší z triedy. Ja neviem prečo som stále taký unavený,“ povedal Jurko. Mávnutím zázračnej paličky sa zrazu obidvaja ocitli v zväštnej krajine. Malý chlapček ukázal novému kamarátovi Mliečnu krajinu. „Pozri,“ povedal Danko, „tam je tvarohová hora, tu je mliečna rieka a tam zas lúka z jogurtu, na ktorej je samé dobré ovocie. Ty si stále taký unavený a pomalý preto, lebo neješ dobroty z mojej krajiny.“ Potom Danko previedol Jurka krajinou maškít o akých sa mu ani nesnívalo. Dokonca ochutnal tvarohovú penu Danko, cmarovú pochúťku AHA a ovocie z jogurtu. Nakoniec chlapček z Mliečnej krajiny dal Jurkovi na pamiatku darček na celý týždeň. Sedem téglíkov tvarohovej dobroty Danko, každý s iným ovocím. Jurko prestal byť unavený, a keď ho Danko pričaroval späť do izby, napísal domácu úlohu na jednotku.

Deti aj Vy poznáte nejakého lenivca? Danko si rád prečíta Vaše príbehy s ním, alebo pozrie Vaše kresby. Môžete tiež poslať recept na zdravú dobrotu s tvarohovým Dankom. Tie najlepšie Danko odmení zaujímavými cenami.

Príbehy, recepty a kresby pošlite na adresu: **Agromilk, a.s. • P.O. Box 23 C 950 22 Nitra**

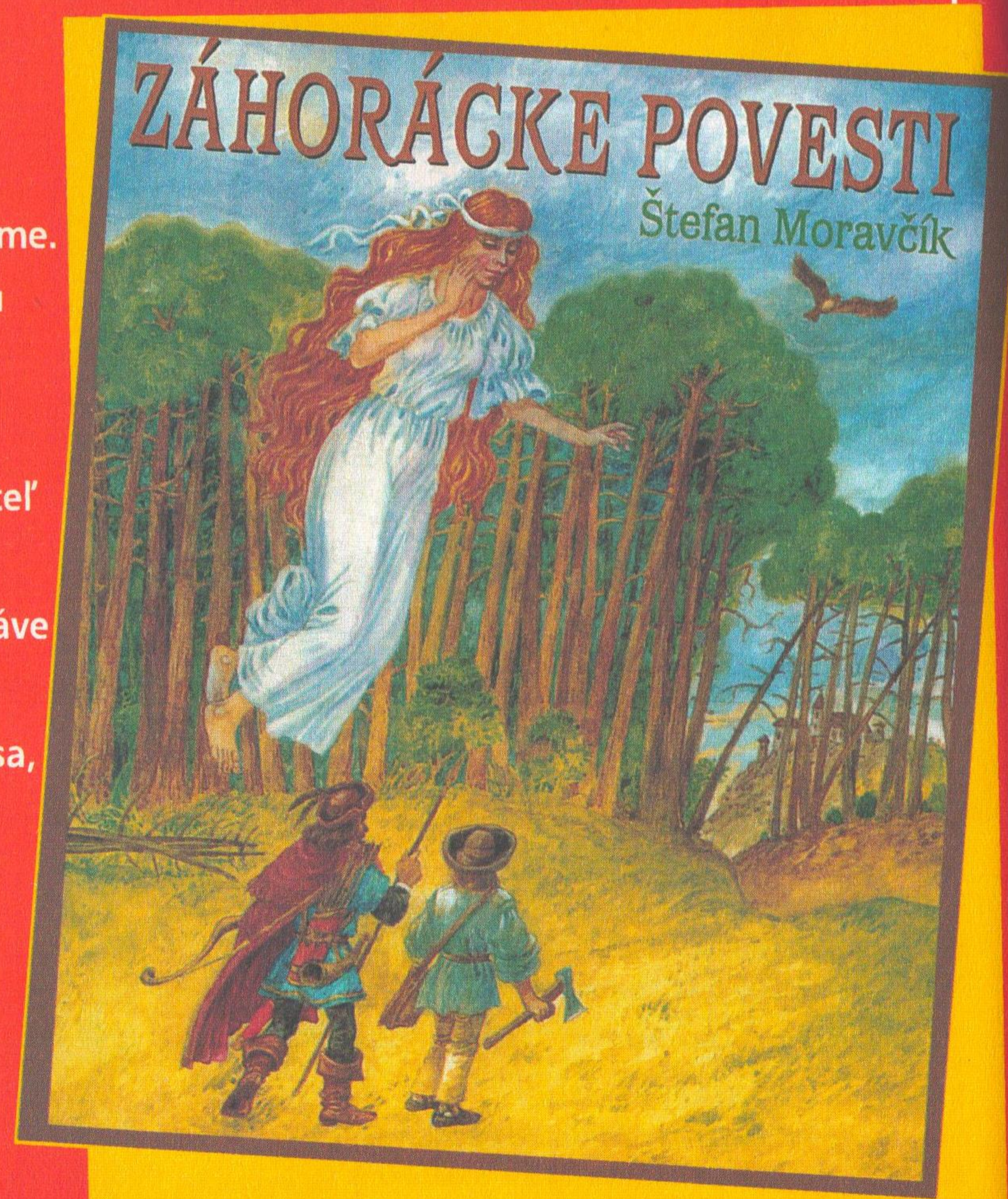
Poviem ti

O PEKNEJ KNIŽKE...

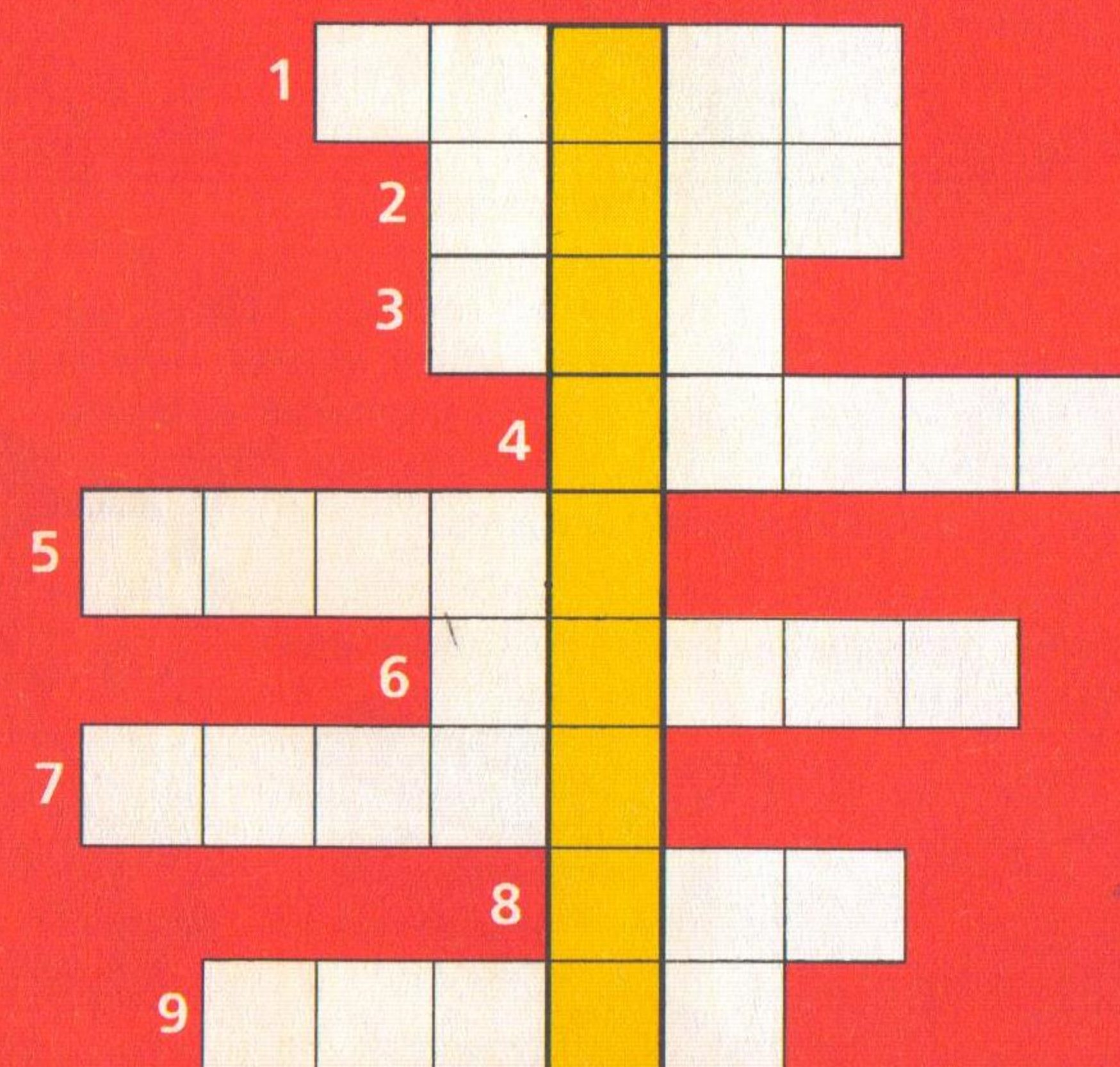
Kedysi dávno, keď ešte medzi Malými Karpatmi a riekou Moravou špliechali morské vlny, rozhodol sa boh Perún, že svojej Babe-Parombabe stvorí kus zeme. Vzal poriadne hrstisko zlatistého piesku a sypal ho na vodnú hladinu dovtedy, kým nestvoril Záhorie.

Možno to všetko bolo inak, no spisovateľ Štefan Moravčík vo svojej knihe ZÁHORÁCKE POVESTI tvrdí, že to bolo práve takto.

Keď si vyplníte doplňovačku, dozviete sa, v ktorom vydavateľstve knižka vyšla. Tajničku pošlite do Slniečka, zaradíme vás do žrebovania o túto peknú knihu.

DOPLŇOVAČKA

1. Odvádza dym
2. Orije sa ním zem
3. Zamrznutá voda
4. Zlatý peniaz
5. Krásne
6. Robia sa z nej džbánky
7. Hudobný nástroj
8. Strom s jedovatým ihličím
9. Stavia domy